

INTERNATIONAL JOURNAL OF CREATIVE RESEARCH THOUGHTS (IJCRT)

An International Open Access, Peer-reviewed, Refereed Journal

ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಗೇ ಕಿಟೆಲ್ ಕೊಡುಗೆ

ಡಾ. ವಾಯ್. ಎ. ಜಕ್ಕಣ್ಣವರ.

ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯಣ್ಣ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ

ಘಟಕ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ,

ರಾಣಿ ಚನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಬೆಳಗಾವಿ

ಪೀಠಿಕೆ:

ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ತಾಯ್ನಾಡು ನುಡಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ದುಡಿದಿದ್ದರೆ ಅದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಹುಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲೋ ಬೆಳೆದು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿ ನೆಲ-ಜಲ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ವಿದೇಶಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕಾರ್ಯ ನಿಜಕ್ಕೂ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿ, ವಾಲ್ಟರ್ ಎಲಿಯಟ್, ಹರ್ಮನ್ ಮೋಗ್ಲಿಂಗ್, ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್, ಇ.ಪಿ.ರೈಸ್, ಜೆ.ಎಫ್.ಫ್ಲೀಟ್, ರೆವರೆಂಡ್. ಎಪ್. ಕಿಟೆಲ್, ಇವರೆಲ್ಲ ಮಹನೀಯರು ತನು ಮನಗಳಿಂದ ಅವಿರತವಾಗಿ ದುಡಿದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಪಾಲಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಸರಕಾರ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಜನ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರು, ಅಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಿಂದ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕರೆಂದು ಅನೇಕ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಉದ್ದೇಶಗಳೇನೆಯಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಿಂತ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದ್ದರು.

ವಿದೇಶೀಯರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನಗೈದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ *ಇ.ಪಿ.ರೈಸ್- ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, * ಮ್ಯಾಕೆರಲ್ ಮತ್ತು ವಿಲಿಯಂ ಕೇರಿ - ವ್ಯಾಕರಣ, * ಪರ್ಗ್ಯೂಸನ್ - ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, * ರೆ. ಎಪ್. ಕಿಟೆಲ್ - ನಿಘಂಟು * ಬಿ. ಎಲ್. ರೈಸ್ - ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. *ಮೋಗ್ಲಿಂಗ್ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರಾಬರ್ಟ್ ಕಾಲ್ಡವೆಲ್ - ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಜನರಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿ - ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕೈಪಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರು ಕನ್ನಡದ ವಿದ್ವತ್ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಗೃಹ ಸೇವೆ ಅಮೋಘವಾಗಿದೆ.

ಇವರಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳ ಪಾತ್ರ ವಿಶೇಷ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಯಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ರೆ. ಎಪ್. ಕಿಟೆಲ್ರು ಸಂತೋಧಕರು, ಉದ್ಧಾಮ ಪಂಡಿತರು ಆಗಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 40 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಇವರು ಮತ ಪ್ರಚಾರಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕಿಟೆಲ್ ಜೀವನ :

ಕಿಟೆಲ್‌ರು 1832ರಲ್ಲಿ ಎಪ್ರಿಲ್ 8ರಂದು ಜರ್ಮನಿ ದೇಶದ ರಾಸ್ಪರ್ ಹಾಫ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗಾಟಫೀಟ್ ಕ್ರಿಸ್ತಿಯಾನ್ ಕಿಟೆಲ್ ಮತ್ತು ತಯೋಡೋರ್‌ಹೆಲೆನ್ ಹ್ಯಾಬರ್ಟ್ ಇವರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಆರು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಜನ್ಮ ಪಡೆದರು. ಸ್ವಿರ್ಝಲೆಂಡಿನ ಬಾಸೆಲ್‌ನಗರದ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಗಿಸಿದರು. ಹಿಬ್ರು, ಗ್ರೀಕ್, ಲ್ಯಾಟಿನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವ ಪಡೆದರು. ಜನ್ಮತಃ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರಾದ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಮಿಶನ್ ಸೇರುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ 1849ರಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದರು. ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿದ್ದ ಇವರ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಅವರ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ರೋಟ ಹಾರ್ಟರ್‌ರ ಶಿಪಾರಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಿಶನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು.

1857ರ ಅಕ್ಟೋಬರನಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್ ಮತ್ತು ಕಾಪಮನ್ ಅವರು ಬಾಸೆಲ್ ನಗರದಿಂದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ 22ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದವರಾಗಿದ್ದರು ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ರೆ.ವೈಗಲ್ ಅವರು ಮಿಶನರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕಿಟೆಲ್‌ರು ರೆ.ವೈಗಲ್ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಕಿಟೆಲ್‌ರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಮೊದಲ ಗುರು ರೆ. ವೈಗಲ್ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಕೇವಲ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರು ಧಾರವಾಡ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಲಿತಿದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಬರಹಗಳೆಲ್ಲ ಧಾರವಾಡ ಕನ್ನಡವೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಹಳೆಗನ್ನಡ ಮತ್ತು ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ಕನ್ನಡದ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೇ. ಹೀಗೆ ಧಾರವಾಡ, ಮಂಗಳೂರು, ಮಡಿಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿತರು.

ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಕ್ರಿ.ಶ.1860ರಲ್ಲಿ ಪಾಲಿನ್‌ಐತ್ ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರು. ಆದರೆ ದುರೈವದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಪತ್ನಿಯ ಸಾವಿನ ಆಘಾತ ಹಾಗೂ ಧಾರವಾಡ, ಮಂಗಳೂರುಗಳ ಹವೆಯೂ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲವಾದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ 1866ರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು. ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಪತ್ನಿಯ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಜೂಲಿ ಎಂಬಾಕೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ 1871ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಕಿಟೆಲ್ ಅವರ ತಾಯ್ನಾಡಾದ ಜರ್ಮನಿ ದೇಶದ ವುಂಟೆಂಬರ್ಗ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಟುಂಬಿಗನ್ ಎಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗೆ ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿವೆಲ್ಲವನ್ನು ಟುಂಬಿಗನ್ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮಾಡಿ 1894ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇವರ ಮಹತ್ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ 1896ರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂದ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯಿದು. ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಓಲೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಟುಂಬಿಗನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರು 1903ರ ಡಿಸೆಂಬರ 19ನೇಯ ತಾರೀಖಿನಂದು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ತಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣದ ಅಚ್ಚಾದ ಪ್ರತಿ ಕೈ ತಲುಪಿ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತೆಂದು ಸಾಯುವ ದಿನದಂದು ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಅವರು ಮಂಗಳೂರು ಬಾಸೆಲ್ ಕಮೀಟಿಗೆ ಬಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯವರೆಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕಿಟೆಲ್ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆ:

ಕಿಟೆಲ್‌ರು 1872ರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣೆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು 9 ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರೆ 1874ರಲ್ಲಿ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೊಂಬುಧಿಯನ್ನು 14 ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿ,

ಕೋರಿಕಾಗದ, ತಾಳೆಗರಿ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಓದಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಿಟೆಲರಿಗೆ ಭಾಷಾ ಶುದ್ಧಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಿರೇಷ ಗಮನವಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಳೆಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಯಾರಿಸಬೇಕಿತು. ಈ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಮುಂದೆ ಕಿಟೆಲರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಸಿತು. 1974 ರಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇದರ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುದೀರ್ಘ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದು ಸೇರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಛಂದೋಂಬುಧಿ ಗ್ರಂಥ ಕನ್ನಡ ತಾಳೆಗರಿಯಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲಾಯಿತು.

ಡಾ. ಕಿಟೆಲರು 1894ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕೋಶವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಈ ಕೋಶ ರಚನೆಗೆ 24 ವರ್ಷ ಪರಿಶ್ರಮ ಪಟ್ಟರು ಇವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ರೀವರವರು 1817ರಿಂದ 1832ರವರೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಿಟೆಲರು ಇಂತಹ ಬೃಹತ್‌ಕೋಶ ನಿರ್ಮಾಣದ ಸಂಕಲ್ಪ ತೊಟ್ಟರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ಜರ್ಮನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೊದಲ ಕರಡನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1883ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಲು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಪಂಡಿತರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿತ್ತ ಪರಿಷ್ಕರಿಸತೊಡಗಿದರು. ದ್ರಾವಿಡ ಜ್ಞಾತಿ ಪದಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಲ್ಲದೇ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಬಳಸುವ ಆಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಹಲವಾರು ಅರ್ಥವಾಗದ ಪದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ತಮ್ಮ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಧಾರವಾಡ-ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ನಗರದ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಳ್ಳಿ-ನಗರ ಜನರಲ್ಲಿ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ವಸ್ತ್ರದ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಎಂಬುವರು ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಸುಮಾರು 70,000 ಶಬ್ದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕರಡು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ಜರ್ಮನಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತ ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಾಸೆಲ್ ಕಮೀಟಿಯವರಿಗೆ ಇದರ ಮುದ್ರಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಈ ಶಬ್ದಕೋಶದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 1893ರಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಶಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು 1894ರಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲರ ಇಡಿ ಜೀವನದ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ದರ್ಜೆಯ ಕನ್ನಡ- ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ ಇವರದು.

ಕಿಟೆಲರ ಈ ಕೋಶದ ಕುರಿತು ಡಾ.ಹುಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಜೆ.ಎಫ್.ಪ್ಲೀಟ್‌ರು ಇಂಡಿಯನ್ ಎಂಟೈಕ್ಟರಿಯ 24ನೇ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಿಟೆಲರ ಶಬ್ದಕೋಶ ಜಗತ್ತಿನ ಜನರ ಗಮನ ಸೆಳೆದು ಇದು ಪ್ರಕಟವಾದ 2 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ-ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಮಿ.ಗೋರ್ಬ ಎಂಬುವರು ಕಿಟೆಲರಿಗೆ ಟುಂಬಿಗನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಟುಂಬಿಗನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಜೂನ್ 9ರಂದು ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿದರು.

1872ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಳೆಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡಗಳಲ್ಲಿದೆ, ಧಾರವಾಡ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯಾಕರಣಕ್ಕೆ ಕೇಶಿರಾಜನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಮೂಲ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಎಲ್ಲ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳದೆ ಜಾನಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

1874ರಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನದ ವತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ಲಕ್ಷೀಶ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಕುವಾರ ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ದಾಸರು, ಮಹಾಲಿಂಗರಂಗ, ಷಡಕರಿ, ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ, ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಕೇಶಿರಾಜ, ನಾಗವರ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ಜೀವನ ಕಾಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಸ್ತುತಿ, ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ವಿವರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ, ದೇವರು, ಪಾಪ, ಸುಯೋದಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು 102 ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯಕ್ಕೂ “ಪರಿಚ್ಛೇದ” “ಅನ್ವಯ”

ಮತ್ತು “ಟೀಕು” ಎಂಬ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪದ ವಿಭಾಗ, ಪದಾನ್ವಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಘಂಟನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಇದು ಸುಮಾರು 125 ಪುಟಗಳಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ.

ಕಿಟೆಲ್ನು 1895ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣದ ಕುರಿತು “ ಂ ಉಡಿಚಿಟಿಚಿಡಿ ಔಜಿ ಏಚಿಟಿಚಿಜಿಚಿ ಟಚಿಟಿರಣಚಿಂಜಿ” ಎಂಬ 104 ಪುಟಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪುನಃ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ “ಹಳಗನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಸೂತ್ರಗಳು” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹೊರತಂದರು. “ಯಜ್ಞತಂತ್ರ ಸುಧಾನಿಧಿ” ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. “ಸಹಸ್ರ ಗಥಾಮೃತ ಕಲಶ” ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ 2000 ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಿಟೆಲ್ ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯ:

ಡಾ.ಕಿಟೆಲ್ ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾದ “ಬೈಬಲ್‌ನ ಎರಡನೆಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು” ಹಲವು ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1855ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಬಡಂಬಡಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದರು. ‘ಸಂಸಾರಕ್ರಮ’ ‘ಉಭಯ ಮಾರ್ಗ’ ‘ನಂಬಿ ಜೀವಿಸಿರಿ’ ‘ಡೇನಿಯಲನೂ ಅವನ ಜೊತೆಗಾರನೂ ಮತ್ತು “ಗಿಛಿಟಿಚಿ ಣಡಿರಿಡಿಣಚಿಂ ಐಚುಟಿಂ ಏಣಟಿಣಚಿ” ಎಂಬ ಲಿಂಗ ಪೂಜಾ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಜರ್ಮನಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು 1879ರಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. ‘ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನ’ ಬೈಬಲಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಿಟೆಲ್ ಅವರ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಕ್ರೈಸ್ತ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮಗಳ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1865ರಲ್ಲಿ ‘ಸಣ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯ ಮಾಲೆ’ ಅಥವಾ “ಬಟಿರಡಿ ಕರಟಚಿಣುಛಿಚಿಟಿ ಂಟಿಣರಟರಂಥಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸ್ವರಚಿತ ಷಟ್ಪದಿ ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಈ ಗ್ರಂಥ ಮೊದಲು 122 ಪುಟಗಳಷ್ಟಿದ್ದು ನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1878ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕಲನ ಇತರ ಕವನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ 400 ಪುಟದಷ್ಟು ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಸವಪುರಾಣ, ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ. ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕವನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಗದ್ಯಗಳಿಗೆ ಪದಕೋಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. 1884ರಲ್ಲಿ ಮಾರಿಸ್ ಹೆನ್ರಿ ಅವರ “ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸ” ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ‘ಕನ್ನಡ ಪಂಚತಂತ್ರ’ ‘ಕ್ರೈಸ್ತ ಸಭಾಚರಿತ್ರೆ’ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕಿಟೆಲ್‌ರು:

1860ರಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಮಂಗಳೂರಿನ ‘ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ತಮಾನ ಸಂಗ್ರಹ’ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, 1864ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸರ ಜೊತೆ ‘ಅರುಣೋದಯ’ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಹ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. 1863ರಲ್ಲಿ ರೆ.ಜಾನ್ ಮ್ಯಾಕ್ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ‘ಸಚಿತ್ರ ಕನ್ನಡ’ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1865ರಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ‘ಕನ್ನಡ ಸಂಗೀತಗಳು’ ಎಂಬ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕವನಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತಾದ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ‘ವೃತ್ತಾಂತ ಭೋದಿನಿ’ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

1864ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್ ಅವರ ‘ಅರುಣೋದಯ’ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಭಾರತೀಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಗ್ವಿದಾಯಿನಿ’ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರೈಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡರ್ಸ್‌ನ್ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕರ್ಣಾಟಕ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಧಾರಾವಾಹಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಹಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನಿ ಹಾಗೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದರು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಖಟಟಣಾಡಿಚಿಣಜಿಜ ಅಚಿಟಿಚಿಡಿಚಿಜಿ ಎರಣಾಡಿಟಿಚಿಟಿ

ಎಂದು ಕರೆದರು. ಇವರು 1872ರಿಂದ ಬರೆದ 24 ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಖಟಜುಚಿಟಿ ಟೆನುಡಣಜಡಿಧಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

1872ರಲ್ಲಿ ಮಂಗರಾಜ ನಿಘಂಟುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ 1873ರಲ್ಲಿ 'ಗಿಚ್ಚುಟಚಿತಚಿ ಆಚಿಚಿ ಔಜಿ ಏಚಿಡಿಟಚಿಣಚಿಇಚಿ' ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಪುರಂದರದಾಸ, ಕನಕದಾಸ, ವಿಠಲದಾಸ, ವೆಂಕಟದಾಸ ಮೊದಲಾದವರ ಬಗೆಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರೈಸ್ತ ಮತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಹಿಂದೂ ಮತ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ ಬಳಸಲೇಬೇಕು. ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯ ಹರಿಕೀರ್ತನ, ಪುರಾಣ, ವಾದ್ಯಮೇಳ ಇವೆಲ್ಲ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಿಶನ್ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮತ ಪ್ರಚಾರಕರು ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿರಬೇಕು, ಕವಿತಾ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಅನೇಕ ಪಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರು. 1862ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ 'ಕಥಾಮಾಲೆ'ಯು ಕಿಟೆಲ್‌ರ ಸ್ವಂತ ಪದ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಯೇಸುವಿನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತದ ಕಥನವಾಗಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ 280 ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ ಹಾಗೂ 75 ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿ ಹಾಗೂ 175 ರಾಗಬದ್ಧ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಪರೂಪದ ಖಂಡಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ದೇಶೀಯ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುವಂತಿದೆ.

ಕಿಟೆಲ್‌ರು 1903ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 19ರಂದು ಜರ್ಮನಿಯ ಟುಂಬಿಗನ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು 1923ರಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್‌ರ ಹೆಂಡತಿ ಜ್ಯೂಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರು. ಇವರು ಮೂವರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು, ಒಬ್ಬಳು ಮಗಳೂ ತೀರಿಕೊಂಡು ಕಿಟೆಲ್‌ರ ಸಂತತಿ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಉಸಿರಿರುವವರೆಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸೇವೆಗೈದ ಕಿಟೆಲ್‌ರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ವರಕವಿ ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕಿಟೆಲ್‌ರನ್ನು "ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿದು ದುಡಿದವ ನೀನು" ಎಂದು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ.

ಜರ್ಮನಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಗೈದು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥ ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ, ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಷಟ್ಪದಿ, ಕಂದ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪರಾಮರ್ಶಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ❖ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಧ್ವಾಂಸರ ಕನ್ನಡಸೇವೆ – ಐ. ಮಾ. ಮುತ್ತಣ
- ❖ ಆಂಗ್ಲರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ – ಮಹಾದೇವ ಬಣಕಾರ
- ❖ ಸಾಲು ದೀಪಗಳು – ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ
- ❖ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲ – ರಾ. ಯ. ಧಾರವಾಡಕರ
- ❖ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಿಟೆಲ್‌ರ ಕೊಡುಗೆ (ಲೇಖನ) – ಪ್ರೊ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ
- ❖ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕಿಟೆಲ್‌ರ ಕೊಡುಗೆ (ಲೇಖನ) – ಡಾ.ಆರ್.ಸಿ.ಹಿರೇಮಠ
- ❖ ಭಾರತೀಯ ಶಾಸನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಚಯ – ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ